

ЎАТАНДЫ СҮЙҮЙ — ПЕРЗЕНТЛИК ПАРЫЗЫМИЗ

« ИНСОН ВА ҚОНУН »

КУШ — ЭДИЛЛИКТЕ

Газета 1996—жыл
1-сентябрьден бослап
шыға баслады

30 АПРЕЛЬ

1997 жыл

№ 15 (22)

СЭРШЕМБИ

сатыуда еркин баҳада

АДАМ ХЭМ НЫЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХУҚЫҚ ҚОРҒАҮ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ХУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИ ЙҮЛИДА

Фуқароларни хуқуқий муҳофаза қилиш ва аҳолининг хуқуқий маданиятини юксалтириш масаласида ижобий натижаларга эришиш учун биз хуқуқшунослар авваломбор, ўзимизни ишимизда тартиб интизом ўрнатишдан, берилган масъулиятли вазифамизга тўғри муносабатда бўлиб, қонун талабларига биринчи навбатда ўзимиз амал қилишимиз, фуқаролар билан тўғри муомала қилишни ўрганишдан, уларни қабул қилиш учун тегишли шарт-шароит яратишдан, ҳар бир муаммони ечишда бошқаларга намуна бўлишдан, хизмат маданиятини юксалтиришдан бошлашимиз керак.

Республикамиз мустақилликка эришгандан кейинги иқтисодий ва сиёсий соҳалардаги барча ислохотларимизнинг пировард мақсади маънавий жиҳатдан, таълим ва маърифатни юксалтириш, миллий ўсиш гоёсини рўёбга чиқардиган янги авлодни вояга етказиш, давлатимизнинг бугунги кундаги энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолади.

Мамлакатимизда ҳар бир аёлнинг хуқуқлари, эркинликлари уларнинг ёшидан, миллатидан қатъи назар, давлат томонидан Конституция асосида тўла қафолатланади.

Мамлакатимизда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг давлат ва ижтимоий қурилишда хотин-қизларнинг ролини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» ги Президент Фармони халқимизнинг насл-насабини, оналикнинг мартабасини давлат миқёсида ҳимоя қилишнинг ёрқин намунаси бўлди.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида оилага XIV боб бағишланган. Яъни, Оила-жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш хуқуқига эга—деб 63-моддада белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикасида соғлом авлодни қамол топтириш борасида кўп-кўп самарали ишлар амалга ошири-

лаяпти. Бу масалада давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Бундай сиёсат негизда хотин-қизлар орасидаги турли касалликлар ҳамда болаларнинг ногирон туғилиши каби ташвишли ҳолатларнинг олдини олишдек муҳим вазифалар турибди.

Соғлом онадан соғлом фарзанд туғилди. Еш авлод саломатлигини таъминлаш учун аввало онанинг ўзини асраб-авайламоғимиз керак. Бу масалани ижобий ҳал этиш учун аҳолининг шу жумладан, хотин-қизларнинг тиббий саводхонлигини ошириш лозим.

Халқимизда аёлларни ҳурмат-иззатини баҳо келтириш одат тусига кирган ва қонунлар билан мустаҳкамлаб қўйилган. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 18-моддасига асосан барча фуқаролар бир хил хуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, irqи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар, қонун олдида тенгдилар.

Конституцияга асосланган Ўзбекистон Республикасининг қонунида бу адолатли принциплар ўз ифодасини топган. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида хотин-қизларга кенг хуқуқ ва эркинликлар берилиши билан бирга уни амалга ошириш қафолатлари ҳам белгиланган. Конституцияга асосланган Никоҳ ва оила, Меҳнат, Жиноят, Фуқароларни Қодексларида хотин-қизларга кенг имтиёзлар берилиши билан бирга унинг қафолатлари ҳам аниқ кўрсатилган.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексида хотин-қизларнинг, болаларнинг хуқуқ ва эркинликларини бузиш, гайриқонуний жиноий таъжовуздан ҳимоя қилувчи қатор моддалар мавжуд. Жумладан, онанинг ўз чақалогини қастдан ўлдирishi (99-модда); аёлни ўз ҳомиласини суғъий равишда туширишга мажбурлаш (115-модда); номусга тегиш (118-модда); жинсий аҳтиёжни зўрлик ишлатиб гайритабiiий усулда қондириш (119-модда); аёлни жинсий алоқа қилишга мажбур этиш (121-модда) ва ҳоказо.

Бу масалаларга Жиноят Кодексининг алоҳида V-боби ажратилиб, оилага, ёшларга ва ахлоққа қарши жиноятлар—деб номланган. Бу бобда вояга етмаган ёки меҳнатга лаёқатсиз шахсларни модда таъминлашдан бўйин товлаш (122-модда); ота-онани моддий таъминлашдан бўйин товлаш (123-модда); болани алмаштириб қўйиш (124-модда);

кўп хотинни бўлиш (126-модда); вояга етмаган шахсни гайриқонуний хатти-ҳаракатларга жалб қилиш (127-модда); уни олти ёшга тўлмаган шахсга нисбатан уятсизбузуқ ҳаракатлар қилиш (129-модда); фойишахона сақлаш ёки қўш-маччилик қилиш (131-модда); аёлни эрга тегишга мажбур қилиш ёки унинг эрга тегишига тўсқинлик қилиш (136-модд) каби жиноятлар учун жиноий жавобгарлик белгиланган.

Юқорида айтиб ўтилган хотин-қизларнинг хуқуқларига, эркинликларига ва манфаатларига таъжовуз қилувчи жиноятларни олдини олиш, уни содир этилишига сабабчи бўлган ҳолатларни йўқотиш, тарбиявий ишларни янада тақомиллаштириш, маҳалла оқсоқоллари, актив-жонқуярларини ва жамоатчиликнинг эътиборини бу муҳим масалага яқиндан қаратмоқ зарурлиги ҳаёт талабидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов «энг муҳим вазифа—халқнинг адолатпарвар жамиятини вужудга келтириш. Бу жамият пойдеворини, энг аввало, бой ва бадавлат, меҳнат қадрини биладиган, маънавий соғлом ва маданий савияси баланд минглаб ва миллионлаб оилалар ташкил этади» деб алоҳида таъкидлагани бежиз эмас. Шу ўринда, айниқса, Президентимизнинг мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб то шу кунгача оилани мустаҳкамлаш, кўп болали оилалар, кам таъминланган ва муҳтож оилаларга моддий ёрдам бериш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш учун бир қатор тадбирларни амалга ошираётганлигининг ўзи халқпарварлик, мустақилликдан ифтихор қилиш туйғуси ва доно раҳбарликнинг ёрқин намунаси деб тушуномоғимиз лозим.

Гавҳор БОБОДЖОНОВА,
Қорақалпоғистон Республикаси
Прокурорининг катта ёрдамчиси.

АДВОКАТ МИНБАРИ

МАҚСАДИМИЗ—ВАТАНГА ХИЗМАТ

Элиқалъа тумани 1977 йилнинг 23 март кунин тузилганлиги сабабли Элиқалъа тумани юридик маслаҳатхонаси тузилиб «Бог'ёб» фермерлар хўжалиғи марказида ўз фаолиятини район халқ суди биносига бошлаб, кейинчалик район партия комитети ўзининг янги биносига кўчиб ўтганидан кейин унинг биносига суд, прокуратура ва нотариал идоралари билан кўчиб ўтказилган. 1984 йили суд, прокуратура ва нотариал идоралари билан биргаликда юридик маслаҳатхонаси ҳозирги суд биносига кўчириб ўтказилиб, шу бинода ўз иш фаолиятларини давом қилдириб келмоқда.

Юридик маслаҳатхонасида биринчилардан бўлиб Гулистон Бектурдиева, Бахтиёр Отажонов, Давлат Шомуродов, Робия Ражапова, Жамолодин Нурумбетовлар ўзларининг адвокатлик иш фаолиятларини бошлаган.

Ҳозирги кунда юридик маслаҳатхонаси адвокатларнинг хуқуқлари ва адвокатлик фаолиятининг қафолатлари 1996 йилнинг 27-декабрь кунин қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг «Адвокатура тўғрисида» ги Қонуни билан ҳимояланган бўлиб, адвокат касби фаолиятини амалга ошириш чоғида қуйидаги хуқуқларга эгадир:

— тегишли масалаларни ҳал этишга ваколатли бўлган барча идоралар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда жисмоний ва юридик шахсларнинг топшириғига мувофиқ уларнинг манфаатларини ифода этиш ва хуқуқларини ҳимоя қилиш;

— судларда, шунингдек маъмурий хуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқаётган органларда далил сифатида фойдаланиши мумкин бўлган фактлар тўғрисидаги маълумотларни тўплаш;

— юридик ёрдам кўрсатилиши муносабати билан давлат органларидан, корхоналар, муассасалар, ташкилотлардан ҳамда жамоат бирлашмаларидан зарур бўлган маълумотномалар, тавсифномалар ва бошқа ҳужжатларни сўраш ва олиш;

— юридик ёрдам кўрсатиш учун зарур бўлган масалалар юзасидан экспертлар хулосаларини, мутахассисларнинг маълумотнома-маслаҳатларини миқозининг розилиғи билан сўраш ва ёзма тарзда олиш;

— унга ваколат берган ёки унинг ҳимоясида бўлган шахсга нисбатан иш юритиётган судга ва бошқа давлат органларига тўплаган материалларни тақдим этиш;

— мансабдор шахсларга илтимоснома ва шикоят бериш ҳамда ўлардан ёзма тарзда далил-исботли жавоб олиш;

— қонун ҳужжатларида кўзда тутилган бошқа ҳаракатларни бажариш;

Адвокат ҳимоячилиги ёки вакиллик вазифасини бажараётганда ўзига маълум бўлиб қолган тафсилотлар юзасидан гувоҳ сифатида сўроқ қилиниши мумкин эмас. Адвокат касбий вазифаларини бажариши муносабати билан қўлга киритган адвокатлик далиллари (ашёларни), ҳужжатларни ундан олиб қўйилиши ёки кўздаи кеңирилиши мумкин эмас, шунингдек, унинг ўзи юридик ёрдам кўрсатаётган шахслар билан учралиши, хуқуқи чекланиши мумкин эмас.

Адвокатнинг иш юзасидан хуқуқий нуқтаи назари ҳусусида суриштирув, органи, терговчи, прокурор тақдимнома

киритиши, шунингдек, суд ҳусусий ажрим чиқариши мумкин эмас;

Адвокат қонунга мувофиқ жисмоний ва юридик шахсларга юридик ёрдам кўрсатаётганлиги муносабати билан уни жиноий, моддий ва бошқа жавобгарликни қўлланиши билан қўрқитиш ёки бундай жавобгарликка тортиш мумкин эмас.

Айни пайтда юридик маслаҳатхонамизда Олтин Ернийзова, Агила Мамбетова, Умар Богиевлар адвокат лавозимида ишлаб келмоқдалар.

Юридик маслаҳатхонаси адвокатларининг ишлашлиғи ва ишанглиғи учун инроитлар яратиб берган туман ҳокими А. Тоқиевага, туман халқ суди раислари бўлиб ишлаган Р. Ражапов ва Э. Сабуровга, ҳозирги кунда туман суди раиси бўлиб ишлаб келаётган Ш. Ражаповларга ўз миннатдорчилигини билдирган ҳолда уларни туман фуқароларни Элиқалъа туманининг 20-йил тўлиши муносабати билан табриклаб, уларни туманининг гуллаб-яшнашига ўз ҳиссаларини қўшишга чақирамиз.

М. РАЖАБОВ,

Элиқалъа тумани юридик маслаҳатхонаси мудир.

«ГИРЕЎ ҲАҚҚИДА» ҒЫ ШӘРТНАМАНИ РЎСМИЙЛЕСТИРИЎ ЖАҒДАЙЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси өз алдына ғарезсиз мамлекет болганан кейин мамлекетимизде көплеген Нызамлар, ҳуқықый норматив актлер қабыл етилди.

Солардың бири 9-декабрь 1992 жылы қабылланған Өзбекистон Республикасының «Гиреў ҳаққында» ғы Нызамы болып табылады. Усы нызамға тийкарлап, ғарезсиз Қарақалпақстан Республикасының да «Гиреў ҳаққында» ғы Нызамы 6-август 1993 жылы қабылданды.

Бул Нызамлар жеке меншикти раўажландырыў, қоўендерлик етиў, ис билерменликти қоллап қуўатлаўға қаратылған.

Усы Нызамлардың рухында республикамызда мүлкти гиреўге қойыўшылардың қатары көбеймекте.

Нәтижеде бизиң 1-Нөкис қалалық мамлекетлик нотариал кеңсесинде рәсмийлестирилиўи тийис болған көплек хужжетлер менен пуқаралар, юридик шахслар келмекте. Бул хужжетлердиң барлығыда Пәрман талапларына асас тексерилип, нызамға сай өз уақтында рәсмийлестирилмекте.

Өткен 1996 жылда барлығы болып 125 гиреў ҳаққындағы шәртнама тастыйықланды, соннан 6 юридик, 119 физикалық шахслардың гиреў ҳаққындағы шәртнамасы олардан мамлекетлик төлем (госпошлина) 510837 сум усланып, сондай-ақ төленетуғын хызмет ушын қосымша түсимниң есабынан 121150 сум бюджетке кирис етилди, ал усы 1997 жылдың 2 айы ишинде болса, 24 гиреў шәртнамасы тастыйықланып, 36162 сум 72 тийис мамлекетлик төлем хэм ҳуқықый қосымша хызмет ушын 2880 сум бюджетке төленди. Дүзилген 25-шәртнамадан екеўи юридик шахс тәрәпинен, ал қалған 23 шәртнама физикалық шахс тәрәпинен дүзилген.

1-Нөкис қалалық нотариал кеңсесине «Гиреў ҳаққында» ғы шәртнамаларды олардың бақаларының муғдарына қарамастан, юридикалық хэм

физикалық тәрәплердиң қатнасыўларында нотариаллық тастыйықлаў уақытынасы жүкленген.

Хәзирги уақытта коммерциялық банклер, Өзбекистан хэм Қарақалпақстан Республикаларының халық банклери Өзбекистан Республикасы Президентиның Пәрманын хэм «Гиреў ҳаққында» ғы Нызамды орышлаў мақсетинде мәкемелерге, бирлеспе, кәрханалар, шөлкемлерге хэм пуқараларға қарыз (кредит) беріўди көбейтпекте.

Усыған байланысы гиреў шәртнамасын дүзиў, гүўалық беріў хэм гиреўге қойылған мүлкти дизимге алыў тәртиби жөнинде айырым пуқараларымыз, банк хызметкерлериниң арасында да тийисли хужжетлерди топлаў бойынша айырым түсиниспеўшиликлер пайда болмақта.

Бизиң ис тәжирийбемизде гиреў, пуқаралардың халық банклеринен жай салыўлары ушын ссуда алыўында, «Уздәу авто» қоспа кәрханасының «ДАМАС» автомашиналарын сатып алыў мақсетинде «АСАКА» банкниен кредит алыўларында, бирлеспе ямаса жеке фирмалардың өз өндирисин раўажландырыў ушын кредит алыўларында ушыраспақта.

Гиреў—бул мүлкти тийисли миннетлемелерге тийкарланып, алыс-бериске қойыў болып табылады, яғни бул миннетлемелердиң орынланыўын тәмийинлеў усылларының бири болып есапланады.

Гиреў арқалы кредитор-гиреўге алыўшы, қарызлардың өз мойнына алған миннетлемелерин орынламаған жағдайда, гиреўге қойылған мүлктиң қунынан тәмийинленіўи ҳуқықына ийе.

Қарақалпақстан Республикасы «Гиреў ҳаққында» ғы Нызамның 4-статьясы бойынша Өзбекистан Республикасы аймағында жайласқан көшпес мүликлер, айланыста ямаса қайта ислениўде болған товарлар, затлар, бақалы қағазлар, ақша қаржылары, басқада мал-мүлклер хэм мүлкий ҳуқықлар гиреў нәрсеси болып табылады.

Бирликтеги улыўмалық меншикте болған мүлкти тек ғана оның барлық мүлкарларының қайылшылығы менен гиреўге қойыў мүмкин, ал мүлкарлардың улыўмалық үлесли мүликтеги үлесин гиреўге қойыў қалған мүлкийелериниң келисими талап етпейди.

Гиреўге қойылып атырған нәрсе тосыннан набыт болыўы ямаса тосыннан истен шығыўы қәўпин мүлктиң ийеси өз мойнына алады хэм мамлекетлик қамсыздандырыў уйымынан гүўалық талап етиледі.

Гиреўге қойылатуғын меншик жайдың (оның бөлегиниң), квартираның, дала қәўлисиниң, қосымша имараттың, қурылмалардың гиреўге беріўинге тийисли екенлиги тексериледи, яғни қандай хужжетлер менен (мамлекетлик ордер, ҳәкимниң қарары, жай салыў шәртнамасы, мийрас гүўалығы, алдысатты шәртнамасы) мүлкке ийелик ететуғынлығы анықланылады, егерде транспорт қураллары, ауыл хожалық эсбаплары менен үскенелери хэм басқада мүлклер гиреўге қойылғанында, бул мүлклердиң ийелерине тийисли екенлиги олардың техникалық талонларына, техникалық паспортларына қарап тексериледи.

Егерде, пуқаралар жеке жайларының қурылыслары ушын халық банклеринен ссуда алмақшы болса, онда олардан кредитке пул ажыратыў жөниндеги жергиликли ҳәкимниң қарары, мүлктиң бақасын тастыйықлаўшы акт, банк пенен дүзилген кредит шәртнамасы талап етиледі.

Юридик шахслар тәрәпинен гиреў шәртнамасы дүзилетуғын болса онда төмендеги хужжетлер талап етиледі:

- гиреўге қойылатуғын мүлктиң хужжети (мамлекетлик ордер, т. б.);
- бирлеспениң улыўма жыйналысының кредит алыў зөрүрлиги ҳаққындағы протокол;
- бирлеспениң бул ҳаққындағы тастыйықлаўшы буйрығы;
- гиреўге қойылатуғын мүлктиң бақасы ҳаққындағы акт-справка

(тәрәплердиң келисими бойынша анықланады).

— қамсыздандырыў гүўалығы,
— банк үкялиниң исеним хаты, юридик шахс үкялиниң исеним хаты, юридик шахс пенен банк ортасында дүзилген кредит шәртнамасы.

Мәмлекетлик нотариус тәрәпинен гиреў ҳаққындағы шәртнама рәсмийлестирилиўи ушын гиреўге қойылған мүлктиң бақасының 0, 5 пайызы мамлекетлик төлем (госпошлина) ушын усланады.

Гиреў шәртнамасы рәсмийлестирилгеннен соң, гиреўге қойылған мүлкке нотариус тәрәпинен шәртнама тоқтатылғанға шекем тыйым салынады.

Гиреў ҳаққындағы шәртнама нотариустан рәсмийлестирилип болып Өзбекистан Республикасы ямаса Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министрлигинен дизимнен өткерилип, гиреў ҳаққындағы гүўалық бериледи.

Егерде дүзиліп атырған гиреў шәртнамасы бойынша берилетуғын кредит суммасы 300000 сумға шекем болса онда, Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министрлигинен, ал 300000 сумнан зыйт болса онда, Өзбекистан Республикасы Әдиллик Министрлигинен гиреў ҳаққындағы гүўалықты алады.

Гиреў ҳаққындағы шәртнама мамлекетлик дизимнен өткерилгенде гиреўге қойылатуғын мүлктиң бақасынан 0, 3 пайызын мамлекетлик төлем есабынан усланады.

Жуўмақлап айтқанымызда, гиреўге мүлкти қойыў, пуқараларға, юридик шахсларға зөрүрлик затларды өз уақтында алыўы ушын пайдалы болып табылады.

Сонлықтан, бул мәселе бойынша пуқаралар Пушкин көшеси 45-жайда жайласқан 1-Нөкис қалалық нотариал кеңсесине келип хабарласыўларына болады.

Айгүл АСЕНОВА,
1-Нөкис қалалық мамлекетлик нотариал кеңсесиниң нотариусы.

УЮШҒАН ЖИНОЯТЧИЛИКНИ ФОШ ЭТИШ

Ўзбекистон Республикаси ҳуқықни муҳофаза қилувчи идораларниң Мувофиқлаштирувчи Кенгаши ички ишлар вазирилиги тизимида уюшган жиноятчиликка қарши курашни ташкил этиш, бу ҳақдағы қонун талабларни бажарилишини назорат қилишниң аҳволини Қарақалпақстан Республикаси ҳуқықни муҳофаза қилувчи идораларниң ҳамкорлигида кенг жамоатчиликка таянған ҳолда жиноятчиликка, айниқса, унинг уюшган кўринишларига қарши кураш янада кескинлаштирилди.

1995 йилда 31-та, 1996 йил мобайнида эса 15 уюшган жиноий гуруҳларниң фаолиятига барҳам берилган.

Ушбу 15-та уюшган жиноий гуруҳларниң тарқибиде 3 кишигача 5-та, 4-кишидан 8 кишигача 4-та, 8 кишидан ортиқ бўлган 1-та, 10-та «етақчилар», 5-та муқаддам судланганлар, 4-таси 6 ойгача, 3-таси 6 ойдан 1 йилгача, 2-таси 1 йилдан 3 йилгача, 1-таси 3 йилдан ортиқ давр мобайнида жиноий фаолият кўрсатқанлиги фош қилиниб, уларга нисбатан қилган жиноятлари учун жазонинг муқаррарлиги таъминланган.

Бундан кўриниб турибдики, уюшган жиноятчилик билан курашниң долзарблигини алоҳида эътиборга олған ҳолда жиноятчиларни жиноятни содир қилишга чек қўйиб, аёқларига болта урилмоқда.

Ўзбекистон халқи танлаб олған йўл-очиқ, эркин бозор иқтисодийетиға асосланған одил жамият, кучли демократик ҳуқықий давлат қуриш йўлидан босқичма-босқич бормоқда.

Республикамызда пуқароларниң соғлиги, тинчлиги ва барқарорлиги биричи ўринға қўйылган.

Гивандлик воситалари ёки психотроп моддалар билан қонунға хилоф равишда муомала қилиш инсон соғлиги ва хавфсизлигиға жиддий таҳдид солади, жамиятнинг иқтисодий ва маданий негизига салбий таъсир кўрсатади. Кўпинча у уюшган жиноятчилик билан боғлиқ бўлади. Уюшган жиноий гуруҳ томонидан гивандлик воситалари ёки психотроп моддалар билан қонунға хилоф муомала қилишниң жамият учун алоҳида хавф туғдиради.

Мустақил Ўзбекистон Республикаси Бирлашқан Миллатлар ташкилотига тенг ҳуқықли бўлган, гивандлик воситалар ёки психотроп моддалар билан қонунға хилоф равишда муомала қилишдан иборат жиноятларниң жаҳон бўйича ўсиши ва унинг инсоният саломатлиги, сиёсий институтлар, иқтисодий системалар учун хавфлилигини дунё ҳам жамиятиниң ташвишлиниши бизниң давлатимизда ҳам таалуқли эканлиги эътироф этилди.

Шунингдек, уюшган жиноятчилигини олдини олиш борасида, прокуратура, ички ишлар органларниң маъсул ходимларини эътибори қотиллик жиноятларниң олдини олиш, очиш ва уни тергов қилиш борасида бир мунча ишлар амалға оширилган.

Турсинбоев Коптилеў 1991 йил 16-июнь куни куёвлари бўлган Урозимбетов Оманбой билан ўзиниң Д-77—24 КП «Жигули» автомашинасида Нукус шаҳар Олга кучасида яшовчи дўсти Худойбергенов Озатнинг уйига борган. Кўча ўртасида улар спиртли ичимликларни ичиб, шу вақтда уларниң ёнига ўша кўчада яшовчи Досназаров Есенгелди келади ва улар ароқ, вино ичишни давом этади.

Сўнг Есенгелди уларни ўз уйига таклиф этади, улар бу ерда ҳам ичишни давом эттиришади. Маст ҳолда Есенгелди Коптилеўға, «Мен Сарсенбойниң (Коптилеўнинг акаси) синглиси Олмаҳон билан жинейи алоқада бўлдим, — дейди». Шу сабабли жанжал чиқади.

Есенгелдини ўлдириш мақсадида уч одам бўлиб унинг бошига, кўрағига уриб, телиб, танасига бир неча жароҳатлар етказди. Эсидан тониб ётган Есенгелдиниң қўл-оёғини маҳкам боғлаб миниб юрган Д-77—24 КП ВАЗ—2106 «Жигули» автомашинаси орқасидаги юкхонасиға солиб, ўзлариниң қилган жиноят изини яшириш мақсадида «Уроқ-болға» посёлкасиға жан қилшениниң нариги томонидаги қумликка олиб келади. Шу ерда Оманбой ҳали ўлмаган Есенгелдини бўтган. Уша вақтда Коптилеў демократ билан бир неча марта Есенгелдини уради ва ўлдириб бўлиб Есенгелдини қумға кўмадираб.

Уюшган жиноятчилар ўзлариниң жиноий ҳаракатларини давом эттириб,

1995 йил 25-декабрь куни Коптилеўнинг уйига натижи одамлар келади. Улар Коптилеўнинг онаси Мийрхон билан телевизор ва видеомагнитофон сотиб олишга келишган эдилар. Уларниң исмлари: Шукурбой ва Комил Меҳмонлар ўша уйда тунамоқчи бўлади, сабаби видеомагнитофон эртасига тайёр бўладиган бўлди, бўзилиб ремонтга берилган эди. Сўнг улар Коптилеўнинг акаси Сарсенбойниң уйига келиб у билан бирга ароқ ичади, Шукурбой ва Коптилеў орасида жанжал чиқади. Маст ҳолда Сарсенбой Шукурбойни уриб, йиқади. Коптилеў ҳам бориб Шукурбойни 3-4 марта тепади. Сўнг, Шукурбойниң қўл-оёғини сим билан маҳкам боғлаб автомашинанинг юкхонасиға ташлайди.

Сарсенбой ва Коптилеў уйига автомашинада келишади.

Коптилеў Шукурбойни уриб, ўлдириш ҳақида онаси Сапарова Мийрхонға айтади. Онаси боласиниң оғир жиноятга қўл ўрганлигини Комил билмаслиги керак, дейди. Шу мақсадда Сарсенбой қўлига темир монтировка олиб, верандада маст бўлиб ётган Комилниң бошига, кўрағига уради, тепади. Коптилеўнинг укаси Розимбой ҳам Сарсенбой ва Мийрхон берган чилвир билан Комилниң оёғини боғлаб автомашинанинг орқасидаги юкхонаси Шукурбойниң ёнига ташлайди. Комил қўзғалаётганлигини кўрган Коптилеў уни белкурак ёрдамида уриб улдиради.

Мийрхон болаларига, Шукурбой ва Комилни ўзлари миниб келган ГАЗ—24 давлат белгиси В-30—00 КП автомашинасиға солиб Нукус—Тўрткўл йўлиға чиқариб автомашинаси билан бензин қўйиб уларға ўт бериш керак, — деб топшириқ беради. Лекин, Комилнинг автомашинаси техник тамонидан яроқсиз бўлиб уни юргиза олмайди ва ташкилотчи Сапарова Мийрхон топширмасини бажариш мақсадида, Мийрхонға таъинли ГАЗ—24 давлат белгиси Е-50—05 КП автомашинаси билан жиноятчилар Шукурбой ва Комилни юклаб «Уроқ-болға» посёлкасиға Чимбой-Тўрткўл йўли билан юриб шаҳарнинг шарқ тарафиға бориб, темир йўлдан ўтиб чап томонға бурилиб асфальтдан пастрға тушиб, чап томондаги йўл билан қумликка келишади.

Шукурбой ва Комилларни автомашинадан олиб тушиб, болғача билан иккаласиниң бошларига урадилар.

Ерни Рузумбой ва Сарсенбой қазишади. Болғачани эса Шукурбой ва Комил билан бирга кўмадилар.

Ушу жиноий иш Қарақалпақстан Республикаси Олий Судиниң 1996 йил 26-июнь кунги ҳукми билан айбли деб топилиб,

Турсинбоев Коптилеў ва Сапарбоев Сарсенбой, Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексиниң 97-моддаси 2-қисми «а, в, ж, л, о, п, р» бандлари билан кўрсатилган жиноятни содир этиб айбли деб топилиб, олий жазоға ҳукм қилинди.

Урозимбетов Оманбой, Эшимбетов Рузумбой, Сапарова Мийрхонларниң ҳар бири 15 йилға, озодлиқдан маҳрум этиш жазосига ҳукм қилинди.

Шахсиниң ҳаёти, соғлиги, озодлиги ва қадр-қиммати фақатгина жиноят ҳуқықни нормалари билан ҳуқық тизимини қолмасдан, балки ҳуқық тизиминиң турли тармоқлари нормалари билан ҳимоя қилинади. Жиноят ҳуқықи ва унинг асосий манбаи ҳисобланган жиноят қонунни фақат шахсини турли хил иктымий хавфли тажовузлардан ҳимоя қилишни таъминлашда муҳим ҳуқықий восита ролини уйнайди.

Инсон манфаатлари йили бўлган 1997 йилда инсон ҳуқықи ҳимоясиниң биричи тамойили бўлиб жиноятчиликка қарши курашни бўлиб топилади.

Республика ҳуқықни муҳофаза қилиш идоралари ўзлариниң асосий эътиборлари ва ҳаракатларини ҳуқық тартиботини мустаҳкамлашга, ҳуқықий демократик давлат барпо этишга ва республика аҳолиси учун ҳаётнинг муносиб шарт-шароитларини таъминлашга қаратган.

А. А. АБДИНАБИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси прокуратура си тергов Бош бошқармаси ташкилий-услубий бўлим катта прокурори.
Ш. Р. РАХИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси прокуратура си Ички Ишлар идораларида тергов ва сурништирув бошқармаси прокурори.

НӘШЕБЕНТТИҢ НӘШЕСИН УШЫРАМЫЗ...

XX асрдин ең қәуипли иллетке айланған гиябентшиликке қарсы өз гәрезсизлигин жеңип алып, хуқық мәмлекетин дүзип атырған елимизде табанлы жұмыслар исленбекте. Узақ өтмиштегидей үй қапталы мөлдек атызларға, жасырын жерлерге көкнар, кемдир, басқа да нәшебентлик затлар алына турғы өсимликлерди египү пүткиллей қадаған етилгенликтен соңғы уақытлары тәртин бузыўшылар жоқтың қасында. Деген менен, турмыста ең ауыр жынаятлардың бири болған гиябентликке бой үйретип жүрген заманластарымыз ушырасып турады. Усы жерде өзимизде гиябентлик затлар алына турғы өсимликлер егилмесе, қайдан пайда болады деген орынлы сорау туўылып, жуўап берүүимизге туўра келеди.

Адамзаттың сана-сезимни уўлап, таўсылмас қайғы-хәсирет, апатшылықлар келтирүүши гиябентликтиң алдым алыў мақсетинде жер жүзлик шериклик дүзилген. Оның баслы мақсети көшшилик еллерде бул бағдарда жетерли жұмыслар исленген менен айырым мәмлекетлерде тек соның есабынан күн көрип, байыўға умтылса, басқаларды да тыныш ҳалына қоймайды. Себеби, қандай жоллар менен болса да нәшебентлик затлар тез тарқалып, елди бүлгиншиликке салады.

Усы салада Арал бойы транспорт прокуратурасы тәрпинен гиябентлик жынаят бойынша ҳәр бир қозғатылған ис қатаң қадағалаўға алынып, тергеўдиң өз уақтында сапалы, ҳәр тәрпелеме ҳәм толық алып барылуы нәтижесинде жынаятшылардың суд алдында тийисли жазасы алыўы тәмийинленбекте. Солай да болса гиябентликке байланыслы жынаятлардың самы жылдан-жылға кескин өсип атыр. Мәселен, Үргенеш темир жол милициясы бөлиминде 1995 жылы 35 жынаят есапка алынған болса, өткен жылы 41 ге көбейди. Ал, Қоңырат темир жол милициясы бөлиминде 28 дем 40 жынаятқа өскен тынышсыздандырылғы жағдай. Усылайыша өткен жылдың өзинде Қоңырат бөлимшесинен айышкерлерден 11262 грамм, Үргенеш бөлиминде 26725 грамм гиябентлик аймақлы затлар ретинде тартып алынды. Сол гиябентлик затларды қолланып ямаса сатып пайда көриўге умтылғанлар тийкарынан кимлер екенни анықламақшы болсақ, Қоңырат темир жол милициясы бөлиминде иркилгенлердиң 35 и, Үргенеш бөлиминде қолға алынғалардың 26 сы дослық ауқамына кирген қоқсы мәмлекетлердиң пуқаралары есапланады. Олар республикамыз сораминан өтеуғын темир жол арқалы бир мәмлекеттен екшини мәмлекетке (тийкарынан Россияға қарай) гиябентлик затларды ҳәр қыйлы жоллар менен алып өтүүге урынған уақытлары қолға түсбекте.

«Сезикли секирер» деп нәшебентлер уақтында пәйнекке қашқаны менен түбинде бизлерден қашып қутыла алмайды.

Быйығы жылдың 5 февраль күни №57 «Нөкис — Волгоград» поездының бақлаўшылары «Қоңырат—Бейнеў» станциялары аралығында Нөкис қаласының турғыны М. Амантурлиев гиябент-

лик затларды алып сатыўшы гүмандар адам ретинде иркилгенде 490 грамм муғдарында тирийек шықты. Оны Нөкис базарынан 150 мың сомға Шәўкет исмли адамнан сатып алғаны анықланып, үстинен жынайы ис қозғатылды.

Усы жылдың 6 февраль күни Қоңырат темир жол вокзалында №917 «Қоңы-

рат—Бейнеў» жолаўшы поездының №33 вагоньында жол жүрип баратырған Хорезм уәлаятиниң пуқарасы Қ. Сапаев гүмандар адам ретинде тексерилгенде қолдан тигилген таўар қалтасының ишиндеги нияз ҳәм геширдин арасынан 800 грамм «марихуана» атамасындағы гиябентлик зат табылды. Сондай-ақ усы жылдың 19 январь күни Қоңырат темир жол станциясында бөлимше хызметкерлери тәрпинен «Қоңырат—Бейнеў» поездының 33 вагоньының 6 купесиниң 3 текшесинде Қазақстан Республикасы пуқарасы Р. Мақашовқа тийисли полиэтилен қалташаларынан 520 грамм тирийек шықты.

Және бир мысал, 2 февраль күни Үргенеш станциясының транспорт милициясы хызметкерлери «Ташкент—Қоңырат» жолаўшы поездының 31 вагоньында жолаўшылап баратырған Түркменстанның пуқарасы Х. Ханметовтың қалтасынан 1800 грамм «марихуана» нәшебентлик заты табылды. Бундай мысалларды көплен келтире берип мүмкин. Гиябентлик затлар түрли жоллар менен республикамыз сорамина әкелинип, ямаса алып өтүүшилер оны қайта сатып пайда табыўшылардың қатары күн сайын өсип атырғанлығы тәшүишли жағдай.

Гиябентликке қарсы гүресипү бойынша дослық ауқамына кирген мәмлекетлер уәкиллериниң өткен жылы Ташкент қаласындағы ушырасуы, онда өзара шәртамалар дүзисип, жер жүзлик шериклик пенен бирге ислесипү өз жемишин берип атыр деп ойлайман.

Мысал ушын, 1996 жылдың 16 январь күни Түркменстанның пуқарасы С. Атаева Ташаўыз қаласынан улыўма салмағы 750 грамм «марихуана» атамасындағы гиябентлик затларын Россия Федерациясына алып барып сатыў ушын жасырын жол менен Хожели қаласына келип, усы күни «Нөкис—Москва» жолаўшы поездына минген уақтында Қоңырат станциясы транспорт милициясы хызметкерлери тәрпинен қолға алынды. Оның ени жас баласы бар, кәсиби балетмейстер болса да жәмиетлик пайдалы жұмыс ислегиси келмей, усындай иплас жоллар менен дүнья арттырыўға өткен.

Түркменстанның және бир пуқарасы А. Избасаров 9 данаға бөлинип, сатыўға таарланған «марихуана» гиябентлик затларын Түркменстаннан республикамызға нызамсыз түрде алып келип, Россияға алып баратырған уақытта қырағы темир жол милиция хызметкерлери қолға алды.

Арал бойы транспорт прокуратурасы, темир жол милициясы бөлими хызметкерлери менен бирликте гиябентликке қарсы гүрести жобалы түрде избе-из алып барыў нәтижесинде Россияға ҳәм оннан арман батыс еллерине бул затларды өткермеў бойынша жұмыс барысында Россия Федерациясынан жынаятшылар топары келип алып кетипү жолына түскен хәдийселерди анықла-

ды. 1996 жылдың 23 январь күни «Қоңырат—Бейнеў» жолаўшы поездының 32-вагоньында еки жолаўшы гүманлы көринип тексерилгенде, олар Россия Федерациясы пуқарасы Ковраева Хедишад ҳәм Магамедов Анзор екенлиги мәлим болды. Хедишадтың белине жасырып оралған 1020 грамм, Анзордың қалтасынан 4,1 грамм тирийек табылды. Тергеў дәуиринде бул жынаятшылар Россиядан Түркменстанға ген барлық жынаятлы ислердиң айышкерлери Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Суды тәрпинен тийисли жазаларың алды. Гиябентлик затлардың республикамызға сырттан алып келиниўи ҳәм басқа арамларға өткерипүиң тәмийинлеўши айышкерлердиң кимлер екенлигин бирме-бир таллаў жа-сағаньымызда жоғарыда айттып өткенимиздей көбиси сырт елди Түркменстан, Россия, Қазақстан, Қырғызстан Республикаларының пуқаралары...

Жарқын келешегимизге көз жумып үмитсизликке берилетуғын ең жаман сезимлер усыннан келип шығады. Гиябентликке қарсы маўасасызлық пенен гүрес жүргизипү арқалы ең ауыр жынаяттың ҳәм ақыбетлериниң алдын алған боламыз. Нәшебентлик затлар адамларды ден саулығынан айырып қоймастан келешек әуладлардың насилине де орны толмас сыян келтиреді. Соның ушын гиябентликке қарсы гүресипү тек хуқық қорғаў органларының жұмысы болып қалмастан ҳәр бир пуқара сап хуждан, терең ақыл-ой менен өз орталығында надурис жолға түскенлерди болдырмаў ушын гүресте бизлерге жәрдемши болса исимиз бәрқулла оңнан келеди.

Қ. НИЯЗЫБЕТОВ,

Арал бойы транспорт прокуроры.

ПРЕЗИДЕНТ ПӘРМАНЛАРЫ ҚАЛАЙ ОРЫНЛАНЫП АТЫР?

НЫЗАМ ХӘММЕГЕ БИРДЕЙ

Район прокуратурасы тәрпинен бақлаў тәртинде район аймағында Өзбекстан Республикасы Президентиниң «Егинлерди басқылаўға қарсы гүрести күшейтпү ҳақында»ғы 1994 жыл 21 ноябрьдеги Пәрманы, Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң 1995 жыл 9-ноябрьдеги қарарының орынланыўы ҳәм нызамдылықтың сақланыўы бойынша тексерипүлер өткерилди.

Тексерипү уақтында айырым хожалықларда бир қанша нызам бузыўшылықтарға жол қойылғанлығы анықланды. Бул пәрман ҳәм қарардың орынланыўына нызамның бузылуына жол қоймаў ҳақында «Қызылөзек» ДФША №9 ширкет баслығы П. Наурызбаевқа район ИИБ ниң баслығының орнбасары А. Айымбетовқа, П. Сейтов атындағы ИК баслығы К. Оспановқа, бас агрономы К. Сеймуратовларға алдын ала ескертпелер берилди.

Административлик тәртинде 18 пуқара қарсысына Өзбекстан Республикасы административлик хуқық бузыўшылық туўралы кодексиниң 104 статьясы 1-бөлими менен ис (өндирис) қозғатылып жәриймалар салынды. Егинлерди басқылаў бойынша келтирилген зиянларды өндириў бойынша 4 даға арза келтирилди ҳәм толығы менен қанаатландырылып 35562 оум хожалықлар пайдасына өндирилди. Район ҳәкимине егинлерди басқылаўға қарсы гүрести нызамдылықтың бузылуын сапастырыў ҳақында усыныс келтирилди.

Улыўма егинлерди басқылаў бойынша 1996 жыл даўамында 4 ескертпе, 18 административлик қарар, 4 даға арза ҳәм 1 усыныс келтирилди. Административлик қозғатылған қарарлардан «1-Май» колхозы бойынша Е. Серим-

бетов басқарған бригаданың «Қанияз қолтық» 30 гектар бийдай атызында өткен жыл 28 июнь күни 15 қара малдың Т. Алларовтың 2 бас малы, А. Байназаровтың 10 бас малы, М. Әбдизайытовтың 3 бас малы бийдайларды жеп басқылап 4950 сумлық зыян келтиргени анықланды ҳәм административлик қарар қозғатылып, «Таза жол» ауыл пуқаралары жыйыны ақсақалына жиберилди. Келтирилген 4950 сум 3 есеге көбейтилип, 14850 сумға район судына даға арза келтирилди ҳәм толық өндирилди. Буннан басқа П. Сейтов атындағы хожалықтың №2 бригадасында Г. 1-2 системасындағы атызында гөне түбир жоңышқада 10 бас қара малдың егислик жерди заылап—1870 сум келтирилген зыяны бойынша пуқаралар Т. Бөкиров, М. Қаратаев, П. Есемуратовлар қарсысына Өзбекстан Республикасы Административлик хуқық бузыўшылық туўралы кодексиниң 104-статьясы 1-бөлими менен ис қозғатылып жөрйима салыў ушын район судына жиберилди. Ал келтирилген зыян 3 есеге 5610 сум өндириў ҳақында район судына даға келтирилип, толық қанаатландырылды. Усы хожалықтың №11 бригадасының Г. 1-3, 1-4 атызларында гүзлик бийдайды 4 бас қара малдың жеп басқылап жүрген жеринде акт дүзилди ҳәм жөрйима салыў ушын район судына жиберилди. Келтирилген зыян Х. Альшбаевтан 1034 сум 3 еселенип 3102 сум өндириў ҳақында район судына даға арза

келтирилди ҳәм толық өндирилди. Буннан тысқары «Кеңес» ДФХА ның №1 бөлимниң 2 бригадасы «Насос жер» пахта атызында Т. Атамуратовтың 2 бас жылқы тайы менен, Т. Сапарбаевтың 1 бас қулыны, В. Есназаровтың 3 бас аты, пахталарды басқылап заялағаны бойынша «Коммунизм» бөлимниң К. Сайымбетов басқарған бригаданың 5 гектар пахта атызында еки бас малдың пахта гөреклерин жеп басқылап жүрген хәдийсеси бойынша К. Есназаров атындағы бөлимниң пахта атызында пуқара Д. Әбдиқалилованың бир бас бузаўлы сыйыры менен бир бас танаўы пахтаны жеп жүргени бойынша «Коммунизм» бөлимниң «Избай жер» пахта атызында еки бас малдың жүрген хәдийсеси бойынша бригадир Х. Байназаров қарсысына 104 статьясы 1 бөлими менен административлик өндирис қозғатылып, «Кеңес» ауыл пуқаралары жыйыны административлик комиссиясына жиберилип жөрйималар салынды.

Буннан басқа «Қамыс арық» колхозы №4 бөлими «Ахун жер», «Нурман жер» деп аталған бийдай атызларында У. Лепесовтың бир бас жылқысы, Ш. Аманқосовтың бир бас жылқысы қулыны менен О. 4 гектар жердеги бийдайды заялағаны анықланды. Бул хәдийсе бойынша административлик қарар қозғатылып «Қызыл өзек» ауыл пуқаралары жыйыны жанындағы административлик комиссияға жиберилди ҳәм жөрйималар салынды.

Ал келтирилген 12 мың сумлық зыян өндириў ҳақында район судына даға арза келтирилип толық өндирилди.

«Бахытлы» колхозы аймағында тексерипү өткерилгенде П. Нурманов атындағы бөлимниң 7 гектар тары атызда 12 гектар «кемпир өлген» көлемде жаңа шығып қиятырған бийдай нәллерин жабайы қуслар, ғаргалар, кептерлер шоқып сыртқа шығарып таслағанлығы, қусларды қорытуғын қараўыллардың жоқлығы анықланды ҳәм бөлим баслығы В. Есимбетов қарсысына Өзбекстан Республикасы Административлик кодексиниң 104 статьясы 1 бөлими менен өндирис қозғатылып «Бахытлы» ауыл пуқаралары жыйыны ақсақалына жиберилди ҳәм жөрйима салынды. Усы колхоздың Е. Хожанов атындағы бөлими, «Әўлийе терек» алдындағы 10 гектар пахта атызда 1 бас сыйырдың пахталарды жеп жүрген хәдийсеси бойынша пуқара Ж. Қодиримбетов қарсысына өндирис қозғатылып жөрйима салынды.

«Бахытлы» колхозы, «Қамысарық», «Кеңес» ДФХА хожалықтарында нызам бузыўшылықтар ҳақында район ҳәкимине усыныс берилди.

«Қызыл өзек» ДФХА №12 бригадасында бийдай атызы маллар ҳәм жылқылар тәрпинен басқыланып, нәллердиң түбин ашып таслаған, нәллерди басқылаған хәдийсеси бойынша Өзбекстан Республикасы административлик кодексиниң 104 статьясы 1 бөлими менен бригадир П. Наурызбаев қарсысына өндирис қозғатылып 1100 сум жөрйима салынды.

Ж. СЕНТЕКОВ,

Шымбай район прокуроры, 1-класс юрист.

АҒАЛЫ—ИНИЛИ ДӘУЛЕТМУРАТОВЛАР

Тонаушылық, урлық жынаятлары «ауыр жынаятлар» деп бийкарга аталмайды. Бийгуна ээзи адамның кийини, затын зорлық етип қураллы қарақшылар тартып алып кетсе, бирейдин тиытырнақлап жыйнаған мүлктин из қалдырмай уры урлап кетсе бул жынаятты ашыу жүдә қыйынға түседи. Усындай жынаятларды ашып, жәмийетке, сол жасаған орталыққа күнитуви қәуип туудырып туратуғын «жынаятшы» дегеннің бетиндеги нықабын алып таслап жууапкершиликке тарта алатуғын адамларды «мәртлер, азаматлар» десе арзыйды.

Ауа, сол күни жынаятшылардың бетинде қара нықаптары, яғний алдын ала таярлап, кийип келген «маскалары» бар еди...

Қыстың қыраулы кешинде есигин қаққан қонақтың ким екенин сорамастан есикти ашыу, қарақалпақ ауылларына тән нәрсе. Шымбай районы Қ. Әуезов колхозы «Водник» поселкасында жасаушы Б. Дәулетназарова да 1996 жылдың 5 декабрь күни кеште есик қоңырауының сестин еситип, есикти ашып жиберди. Үйге бетлерине маска кийген, қолларында қундағы, түтеси кесілген мылтық, гөш шабатуғын балта қанжар урлаған үш пуқара кирип келди. Олар пул талап етип, Дәулетназарованың сумкасын ашып, ишинен 300 сум пулды алды. Екинши бирейи қулағындағы алтын сырғасын шешип алды. Үйди тинтип пул таба алмағаннан соң «бизлер тағы айданып кетемиз.—15 мың сом яки 2 килограмм наркотик тауып қоясаң», деп «фантомас»лар шығып кетти...

Жәбиркештиң арзасы бойынша Шымбай районлық ишки ислер бөлиминде оператив излеу топары дүзиліп, оған тергеуши милиция капитаны Дәулетбай Айымбетов басшы етип бекитилди. Дослекки сораастырыу излеу жұмыслары нәтийже бермеді...

Дәулетбай Айымбетов жүриси, турысы гүман туудыратуғын сол «Водник» поселкасында турушы еки пуқараның үйлерине барып сораастырып көрүди участкалық инспектор милиция лейтенанты Бахтыяр Дәулетмуратов хәм милиция аға сержанты Валерий Дәулетмуратовларға тапсырды. Олар ықтыятылық пенен сораастырып, сол еки пуқараның үйине барып, бир масканы тауып алды. Еки жынаятшыны сол күни урлап қамаққа алды. Министрликтин жынаят қыдырыу басқармасы бөлим баслығы милиция майоры Абдуллаевтың басшылығындағы топар бул жынаятшылардың 1996 жылы 11 декабрьде үш мәрте тонаушылық жынаятларын ислемекши болғанын анықлады. Олар сол поселка турғынлары Р. Вийжанова, Б. Қадирова, Х. Бекполатов деген пуқаралардың үйлерине қуралланып, бетлерине маска кийип барып, олардың қарсылық көрсеткені себепли өзлериниң ойларын иске асыра алмаған. Сондай-ақ олар 4 мәрте урлық ислеп, излерин жасырып үлгерген.

Солай етип бул қәуипли жынаятшылар қырағы милиционерлер ағалы-инили Дәулетмуратовлардың тапқырлығы, истиң көзин тауып хәрекет етиулериниң нәтийжесинде ашылды.

Қураллы жынаятшылар топары усы поселкада хәм Шымбай қаласында жасаушы 1977 жылы тууыған хеш жерде ислемейтуғын бес жас жигиттен ибарат болып, олардың хеш бири де ашлықтан яки кийимге мүтәжликтен бул жынаятты ислемеген. Бурын судланбаған, абыройлы шәйарақлардан шыққан Орақов, Абдиев Нуриев хәм оларға жәрдемдескен К хәм Р исимли

жас жигитлер. «Жынаят ислеуге не ийтермеледи» деген сорауға олар усы күнге шекем жууап бере алған жоқ.

1996 жыл 21 ноябрь күни түсте, күппә күндиз Шымбай қаласы Энгельс көчесинде турушы пуқара П. Мамутовтың үйине уры түскенлиги хаққын дағы хабар усы аймақтың участка үйили милиция лейтенанты Бахтыяр Дәулетмуратовты қатты тәшүишлендирди. Уры үйде адам жоқ екенлигин билип, сыртқы қулыптың зулын сууырып, ишке арқайын кирген хәм чемаданын ашып тоғыз мың сум пулын урлап алып кеткен.

Бахтыяр өзиниң тууысқан ағасы, милиция сержанты Валерий менен бирге бул жынаятты сол күни ашып, урыны урлады. Уры Н. Мусаева Шымбай қаласында турушы пуқара болып шықты. Ол урлаған пулынның үш мың сумын жумсап үлгерген екен. Ал қалған алты мың сумы жынаятшыдан қайтарып алынды...

Бахтыярдың тууысқан ағасы Валерий Дәулетмуратов Шымбайдағы Қ. Әуезов атындағы ауыл хожалық техникумын питирип, армия қафарында хызмет етип келгеннен кейин, Нөкис қалалық ишки ислер бөлиминиң патруль—пост ротасында 1989—1996 жыллары 7 жыл дауамында милиционер болып хызмет етті.

—Мениң устазым милиция майоры Өтепберген Қосбергенов,—дейди мақтанш пенен Валерий. Патруль пост ротасы Өтепберген ағаның басшылығында Нөкис қалаында төртинти сақлауды бир қәлипке түсирди. Соңғы жыллары мәмлкетимиз тәрәпинен машиналар берилди, жақсы шөлкемlestирілу нәтийжесинде Нөкистеги Қызкеткен каналының арқа көпиринде тонаушылық пенен шуғылланатуғын жынайы топар сапастырылды. Бул жерде оқуыдан қайтқан студент жасларды қорқытып, азы кем пулын тартып алатуғын көше бийзарылары тиисли жазасын алды.

—Мен милиция сержанты Валерий Дәулетмуратовты министрлик бойынша қолма-қол айқасыу түресинен өткерилген жарыс уақтында 1993-жылы көрген едим. Валерий хәр жылы екі мәрте өткерилетуғын бул жарықларда бәрқулла биринши орынды жеңип алып жүрди. Нөкис қалалық ишки ислер бөлиминдеги патруль-пост ротасы сәркардасы милиция майоры Өтепберген Қосбергенов жарықларға өз алдына команда таярлап ке-

лер еди хәм олар Нөкис қалалық ишки ислер бөлими, қорғау бөлими, №9 тергеу қамақханасы, мәмлкетлик автотинспекция, басқа 16 қала хәм районлық ишки ислер бөлимлериниң командалары арасында 1-орынды жеңип алып жүрди. Бул команда ишинде Нурлан Наймов, Бегдияр Дәулетаров, милиция лейтенанты Бахадыр Сарыбаев, Қыдырбай Жақсымов өз салмағы бойынша биринши орынды хеш кимге бермеді. Валерий де өзиниң командасының жеңислерине салмақлы үлесин қосты. 1996 жылы Шымбай районлық ишки ислер бөлимине жұмысқа өткеннен кейин, гүзде өткерилген жарыста, Валерий өз салмағында үшінши орынды ийеледи.

Валерий Дәулетмуратов патруль-пост ротасында тәрбияланған көплеген жас хызметкерлердин бири. Бул жигиттиң аты да өзгеше болтаптырған мен ол тууралы тереңирек билуге қызықтым.

еки минут иркилесиз хәзир жиберем,—деди Валерий әдшайым гана... Валерий телефоннан сумкасын жойтқан қызды шақырып алды. Қыз сумкасын таныды. Сумкада үш жүз мың сумлық хаял-қызлар көйлектери, пальтолар хәм тағы басқа да бақалы затлар бар еди. Урылар бул үкен сумкадағы куртқалардың хаяллар куртқасы екенлигин еле билмей атыр екен. Валерий бул жынаяттың изин сууытпай ашқаны ушын Нөкис қалалық ишки ислер бөлими баслығының буйрығы менен хошаметленди.

1996 жылы март айында Нөкис қаласында «Бақтау» операциясы өткерилди. Валерий бул сапары аймақты милиция үкити М. Жайманов милиция капитаны Ж. Нуржанов, ишки хызмет старшинасы К. Шариповлар менен бирге 23-кши район аймағында бақлап жүрди. Түнгі саат 11 лерде олар еки қашық, 2 сумка көтерип киятырған еки жигитти ушыратты. Оларды аймақтық милиция бөлимине апарып сораастыра баслады.

Жалаушы жигитлер өкапасының исиблермен екенин; бул затларды сомың үйинен алғанын айтты.

Бирақ Валерий оларды хәр түрли сорауға тутты. Бир-биринен бөлек жайда сорап отырып олардың бул затларды урлап киятырғанын мойылаттырды. Ағалы инили Есбергеновлар Төрткүл гузары бойындағы үйлердин 5-қабатына төбедегі бир сымға арқан байлап, балконға түседі хәм өзлери бул үйде адам жоқ екенин бигендиктен, балконға шығар төрөптең айнасын сындырып иштен хәр түрли затларды урлап, тағы жоқарыдан шығып кетеді. Бирақ олар түнгі потрульдин дыққатынан тысқары қала алмады. Урылар жынайы жууапкершиликке тартылды, оларды өз уақтында урлаған милиция хызметкерлери ишки ислер министрлиниң буйрығы менен хошаметленди. Себеби еле жүз берийи мүмкин болған урлықлардың алды алынды. Оғада хийлекер урылар қолға түсти.

Жақсы адамлар бирейге нахақтан жәбир көрсетпейди өзи жәбирленсе соншелли қатты азап шегип азапланады. Бул хазар жауына қатты батқанлар хуқық-қорғау уйымларына шағым етеди, себеби олар нызамлылықты қорғаушылар.

Ишки ислер уйымларында тек гана юристлер гана емес, ал түрли маманлықтың қәийгелери болған, бирақ өз қәлеуи менен ишки ислер уйымларында хызмет етип атырған, мәртлик ислери мақтауға, хүкметлик сыйлықларға ыяйық жаслар көп. Олардың ишинде Шымбайлы ағалы инили Валерий хәм Бахтыяр Дәулетмуратовлар алды менен тилге алынады. Валерий Шымбайдағы Қ. Әуезов атындағы ауыл хожалық техникумын, Бахтыяр Нөкис Мәмлкетлик Университетиниң ауыл хожалығы факультетин питкерген жигитлер. Бирақ олда өзлериниң жүрек қәлеуи менен өз өмир жолын тынышлықты сақлау жолына барышпай, милиция қатарында хызметте киятыр.

Шымбай районы ишки ислер бөлими баслығы Қарақалпақстанға мийнети сиңген юрист, милиция полковниги Хожабек Әуезов ағалы-инили Дәулетмуратовларды хошаметлеу хаққында ишки ислер министрлигине усыныс жиберди. Васшылар тәрәпинен бөлинген бундай дыққат, тағы да жәбиркешлердин алғыслары милиционерлерге бәрқулла күш-қууат бағышлайды. Олардың өз кәсибине сүйишилигин арттырады.

Ж. ӨТЕНИЯЗОВ.

РҮЗНОМА ХИЗМАТИНГИЗДА

Адлия ва суд идоралари, прокуратура, ички ишлар, адвокатура хамда солиқ инспекцияси, божхона ва бошқа юридик ташкилотлар, корхоналар, бар-

ча-барча жамоатлар фаолияти ўз соҳифаларинда мунтазам ёритиб ҳуқуқий таълим самарадорлигини оширишга камарбаста бўлган «Адам хэм Нызам» «Исон ва қонун» ҳуқуқ газетасига 1997-ийл учун обуна давом этмоқда.

Тахририят.

ҚУТЛЫҚЛАУ

Хұрметли БАЙРАМБАЙ

Сизди 12-ши бәхәриңиз бенен шын жүректен қутлықлаймыз. Сизге узақ өмир, өшпес бахыт, терең дең саулық оқуларыңызда табыслар тилеймиз деп АНАҚ УЛМЕКЕН, әжалаларың ЗИЙНА ХАН, ДӘМЕХАН, ОЛЯ, ВУЛФИЯ, АЙКА, жезделериң, сиңдилериң хәм иниц.

- Ал, жол болсын жигитлери
- Ташкентке баратыр едик.
- Сумкаңызда не бар?
- Кийим кендегизмиз, саўға нийм-ниң үйине апаратырман.
- Қәне, аймақты бөлимге барайық.

ДҮЗЕТИС

Газетамыздың өткен №14 (21) сапында жарияланған «Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасында» атлы материалдың екінши бағанасының жоқарыдан төменге 6-қатары «Қарақалпақстан Республикасы прокурорының орынбасары»...—деп оқылысн.

Редакция

«АДАМ ХЭМ НЫЗАМ»

ШӨЛКЕМЛЕСТИРИҮШІЛЕР; Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиги хәм Ишки ислер Министрлиги

Газета А-3 форматында нұсқасы 5400 504 бұйыртпа менен басылды.

Бас редактор

Роза КӨБЕЙСИН қызы.

Мәкан жайымыз;

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери:

Парахат АЙТНИЯЗОВ, Сейтназар ЕРЖАНОВ Батыр МАТМУРАТОВ, Халмурза МАМУТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Азат НУРЖАНОВ, Жаңабай САДЫКОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Хакимбай ХАЛИМОВ.

Инд: 742000. Нөкис қаласы
Гөресизлик көпеси № 44 жай.
телефон; редактор; 4—47—59.

Басыуға рухсат етилген уақты 15. 00
Индекс 64624